

Reactie van MBO Amersfoort op het voorstel van wet tot wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs inzake aanscherping van de eisen met betrekking tot examencommissies in het middelbaar beroepsonderwijs

Datum: 16 juli 2015
Van: Jos van Odijk,
beleidsadviseur van MBO Amersfoort en
voorzitter van de examencommissie van MBO Amersfoort

Inleiding

Mijn reactie gaat uiteraard vooral over de inhoud van het wijzigingsvoorstel, maar ik wil hier graag kwijt dat ik het onbehoorlijk vind dat de periode waarop deze internetconsultatie, 15 juli tot 11 augustus, plaats vindt, juist in de zomervakantie van het onderwijs!

Dit wetsvoorstel kent enkele goede onderdelen, waar ik later in dit document op terug kom. Allereerst wil ik echter duidelijk maken dat in het wetsvoorstel helaas enkele essentiële maatregelen zijn opgenomen die volgens mij juist niét de oplossing van het werkelijke probleem oplossen. Dat heeft volgens mij te maken met het denken in systemen i.p.v. het denken over wat er werkelijk opgelost moet worden en of deze maatregelen tot die oplossing leiden.

Ik wil daarbij graag aandacht vragen voor enkele publicaties die ik aan het eind heb vermeld en die wijzen op wezenlijke aandachtspunten over datgene waar het in dit voorstel om gaat.

Daarbij wil ik graag nog reageren op wat er in de memorie van toelichting staat m.b.t de kwaliteit van examens zelf en de vergelijking met het HO:

- De kwaliteit van examens werd in de afgelopen jaren door de inspectie op verschillende wijze geaudit. Bij examenleveranciers werd geaudit vooral op processen en nauwelijks op examenproducten. Bij audits bij scholen is ook sterk gekeken naar de zelf ontwikkelde examenproducten. Dat is meten met twee maten. Maar het resultaat van beide werd wel in onderwijsverslagen van de inspectie openbaar gemaakt.
- Het HO heeft een heel andere manier van toezicht. Ik vraag me af of het mbo, indien het toezicht op eenzelfde wijze zou zijn ingericht niet een beter resultaat zou scoren. Hoe wordt in het HO ingezoomd op examenproducten? Als het HO hetzelfde toezicht zou hebben als het MBO hoe zou dan het resultaat dan zijn? Ook m.b.t. examenproducten?

De vergelijking die in de memorie van toelichting wordt aangehaald, is in mijn ogen volledig niet van toepassing!

Wat zijn de grootste problemen die ik heb bij ongewijzigd inzetten van de wetswijziging?

1. De wet gaat nog meer bepalen **hoe** een mbo-instelling de kwaliteit van examinering moet verbeteren/borgen door strikte eisen te stellen aan de inrichting van de examencommissie. Het moet gaan om **wat** gerealiseerd moet worden. Laat het aan een school over hoe het te organiseren! Dit is een principieel standpunt. Indien de wetswijziging er toch komt, dan geldt mijn volgende twee punten.
2. De wet gaat bepalen dat er maar één model gehanteerd mag worden, nl. zonder personen met financiële verantwoordelijkheid (dus zonder lijnmanagers of -directeuren!). Daarbij voorbijgaand aan prima voorbeelden van examencommissies mét financiële verantwoordelijken. Elk organisatie-model heeft zijn pluspunten en risico's. Het gaat erom dat je de risico's in kaart brengt en maatregelen neemt om die risico's te verkleinen!
3. Er zijn in het voorstel van wet enkele artikelen die bij uitvoering tot ernstige problemen gaan leiden. Het gaat dan om artikel 7.4.5. lid 3, 5 en 8 én om artikel 7.4.5a. lid 1a (zie hieronder de letterlijke tekst)

Artikel 7.4.5. Instelling, benoeming en samenstelling examencommissie lid 3, 5 en 8

3. Het bevoegd gezag draagt er zorg voor dat het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie voldoende is gewaarborgd.

5. Alvorens tot benoeming van een lid over te gaan, hoort het bevoegd gezag de leden van de desbetreffende examencommissie en toetst het de deskundigheid en de onafhankelijkheid van de te benoemen leden.

8. Leden van het college van bestuur en personen die anderszins financiële verantwoordelijkheid dragen binnen de instelling worden niet benoemd tot lid van de examencommissie. Het bevoegd gezag kan afwijken van de eerste volzin indien de omvang van de instelling ertoe leidt dat niet aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Artikel 7.4.5a. lid 1a:

1. Een examencommissie heeft behoudens artikel 7.4.5, tweede lid, ten minste de volgende taken en bevoegdheden:

- a. het borgen van de kwaliteit van de examinering en van de instellingsexamens,

Toelichting op mijn bezwaren

Bij het bepalen of maatregelen zinvol zijn en bijdragen aan het realiseren van de doelstelling - en dus bijdragen aan de oplossing van het probleem- , is het van belang om na te gaan wat die bedoeling is, wat de maatregelen inhouden in relatie tot de bedoeling en wat de mogelijke effecten van de beoogde maatregelen zijn.

1. Bedoeling van dit wetsvoorstel

Letterlijk staat in de eerste alinea geschreven dat het gaat om de bevordering van de kwaliteit van de examinering.

Daar kan ik niets tegen hebben, sterker nog, daar ben ik een groot voorstander van. Ervan uitgaande dat we in Nederland allemaal hetzelfde verstaan onder wat kwaliteit van examinering inhoudt!

De kwaliteitsstandaarden zoals de inspectie die hanteert, zijn daarvoor een richtlijn.

De WEB zegt hier iets over in art 7.4.4. Kwaliteitsstandaarden

Artikel 7.4.4. Kwaliteitsstandaarden

Bij ministeriële regeling worden landelijke standaarden voor de kwaliteit van de examens van de beroepsopleidingen vastgesteld die betrekking hebben op:

- a. de inhoud en het niveau van de examens, in relatie tot de kwalificatie-eisen in het kwalificatiedossier, bedoeld in [artikel 7.2.4](#);
- b. de procedures rond de examens en de voorwaarden waaronder examens worden afgenomen.

2. Maatregelen zoals in het wijzigingsvoorstel zijn beschreven

De belangrijkste maatregelen waar ik bezwaar tegen heb, zijn beschreven in artikel 7.4.5a. lid 1a én in artikel 7.4.5. lid 3, 5 en 8 (zie kaders op bladzijde 1)

3. Effecten van de maatregelen

Indien bovengenoemde artikelen blijven staan en dus de examencommissie de taak en bevoegdheid krijgt om de kwaliteit van examinering en instellingsexamens te borgen, dan moet deze commissie ook financiële - en lijnverantwoordelijkheid hebben om dit te kunnen realiseren.

Scholen, of het nu het voortgezet, hoger, wetenschappelijk of middelbaar beroepsonderwijs betreft, hebben medewerkers in dienst die zowel ingezet worden voor onderwijs- als ook voor examentaken zoals examens ontwikkelen, vaststellen en beoordelen.

Het bevoegd gezag en daaronder het management is daarvoor verantwoordelijk en moet daarop sturen!

Het gaat erom dat de scheiding tussen onderwijs en examinering zowel in verantwoordelijkheid, inhoud, procedures als organisatie zo goed mogelijk geborgd wordt met als ultieme doel de borging van de kwaliteit van examinering.

Een examencommissie zonder financiële verantwoordelijkheid moet om de kwaliteit te kunnen borgen - en daar ook de verantwoordelijkheid voor heeft - altijd in overleg gaan met het lijnmanagement.

- Hoe kan zo'n examencommissie onderwijsmedewerkers die vallen onder het lijnmanagement faciliteren, vrijmaken en professionaliseren zonder de betrokkenheid van het lijnmanagement?
- Is het niet verstandig om juist wel financieel verantwoordelijken in de examencommissie te hebben, waarbij onafhankelijke en deskundige leden (bijv. de voorzitter en de secretaris, maar evt. ook een externe persoon) bewaken dat het gaat om de borging van de kwaliteit van examineren? De lijn moet de medewerkers aansturen en hen de gelegenheid te geven hun examentaken conform de gestelde eisen en richtlijnen uit te voeren!
- Een examencommissie zonder financiële verantwoordelijkheid kan helemaal los gaan om zulke hoge kwaliteitseisen te stellen die onmogelijk haalbaar, uitvoerbaar, betaalbaar en organiseerbaar zijn! En dan?

- Een examencommissie zonder financiële verantwoordelijkheid kan prima richtlijnen en examens vaststellen, nagaan of deelnemers aan diploma-eisen voldoen en dus terecht een diploma mogen ontvangen, maar kan nooit de kwaliteit van examinering borgen als ze daar ook geen financiële of lijnverantwoordelijkheid voor heeft!
- Voelt de financiële verantwoordelijke lijnmanager zich juist niet méér verantwoordelijk voor de kwaliteit van examinering als hij lid is van de examencommissie? In hoeverre moet de onafhankelijkheid van alle leden geregeld zijn? De leden moeten zich bewust zijn van wat kwaliteit van examineren inhoudt en dat zij zich moeten houden aan de vastgestelde eisen, richtlijnen, procedures etc. en dat de lijnverantwoordelijken daar dan ook in hun reguliere werk op sturen!

Aan de ander kant moet een examencommissie met financieel verantwoordelijken zich bewust zijn van het belang van onafhankelijkheid en dat het geld kost om kwaliteit van examineren te kunnen leveren en te borgen.

Conclusie:

**Voor welke organisatievorm er ook gekozen wordt, er zijn altijd pluspunten en risico's. Het gaat erom dat je de risico's in kaart brengt en maatregelen neemt om die risico's te verkleinen!
Houd bij het toezicht op de gekozen organisatievorm daar rekening mee en vraag daarnaar!
Leg het niet vast in wetgeving!**

Pluspunten in het voorstel wetswijziging:

- Het is prima om een instellingsverklaring (art. 7.4.8.a.) uit te reiken aan deelnemers die geen diploma kunnen krijgen. Van belang is wel dat dit desgevraagd is en niet automatisch! Er moet wel aandacht zijn voor deze deelnemers als zij naderhand naar een andere mbo-instelling gaan om hun opleiding evt. af te maken. De bewijslast voor behaalde resultaten blijft altijd bij die deelnemer en kan niet automatisch leiden tot vrijstelling van centrale of instellingsexamens!

Bijlagen:

CINOP: Een examencommissie mét of zonder manager. .Bontius, I., Bussel, M. van der en Velzen, T. van, 2013

CINOP: De examencommissie aan het werk. Bontius, I. en Dams, J., 2011

IVA: Onderzoek naar succesfactoren van examencommissies. Rapport is in concept klaar. Paula Willemse 2015